

Treba li odgajateljima smisao za humor

doc. dr. sc. Sanja Tatalović Vorkapić
Romina Srok, odgajateljica
Učiteljski fakultet u Rijeci, Sveučilište u Rijeci

Možemo li ono što je doista vrlo osobno, kao što je smisao za humor, staviti u sustav, i imamo li na to pravo? S obzirom na to da odgojno-obrazovni proces uvijek profitira ukoliko je 'obojen smijehom', znamo li kako primijeniti humor u radu s djecom? Je li u ovom slučaju dijete kompetentnije od odgajatelja samog, jer kao što kaže P. Coehlo: 'Dijete uvijek može odraslog naučiti trima stvarima: da bude veseo bez razloga, da bude uvijek nečim zabavljen i da se zna svom snagom zauzeti za ono što želi.'

Smisao za humor je koncept koji datira još iz 19. stoljeća, a njegovo originalno značenje sadrži estetsku konotaciju koja se odnosi na sposobnost percepcije i uvažavanja onoga što je smiješno, analogno osjećaju za lijepo u umjetnosti (Martin, 2007.). Premda je već tada definiranje smisla za humor sadržavalo simpatiziranje i prakticiranje svega što je zabavno, te se opisivalo kao najpozitivnija osobina ličnosti, danas se različito definira. Od toga da se određuje kao navika u ponašanju koju karakterizira učestalo smijanje, pričanje šala, zabavljanje drugih ljudi, do toga da se radi o sposobnosti stvaranja i memoriranja šale. Promatra se i kao pozitivan stav prema humorističnim ljudima i prema humoru; kao pogled na svijet, udubljenost u svoje misli, neozbiljnost; kao obrambeni mehanizam, te metoda za rješavanje problema. Spada u klasifikaciju pozitivnih osobina koje karakterizira učestalo veselje, vedrina i dobro raspoloženje. Svaka osoba se razlikuje prema svojem smislu za humor s obzirom na to da se značajno razlikuju po tome koliko se često smiju, imaju li sposobnost

Djeca već od rane dobi mogu imati izražen smisao za humor

kreiranja okoline u kojoj 'živi' humor, te koliko su prijemčivi i koliko mogu razumjeti šale drugih. No, općenito, humor se odnosi na stabilnu osobinu ličnosti (Ruch, 1998.) koja je definirana kao multidimenzionalni koncept koji uključuje kognitivne, emocionalne, ponašajne, psihofiziološke i socijalne komponente. Djeca već od rane dobi mogu imati izražen smisao za humor.

Istraživanja pokazuju kako ga mlađa djeca poprimaju od svojih roditelja (Martin, 2007.). Humor se počinje razvijati s razvojem mašte i uživljanja, u drugom dijelu druge godine života (McGhee, 1979.), a opisuje se kroz ove tri faze: a) u prvoj (između 18-24 mjeseca) dijete zamjenjuje jedan objekt drugim i ako tijekom igre odgajatelj čarapicu umjesto na nogu stavi na

pripremili smo za vas

ruku, to će izazvati smijeh kod djeteta; b) u drugoj (između 2. i 3. godine) se javljaju prve verbalne šale i ako za mačku umjesto 'mačka' kažemo 'pas', doći će do smijanja; c) u trećoj (između 3. i 5. godine) smijeh izazivaju složenije verbalne šale, ali i crteži u kojima su prikazane neke vizualne distorzije. U šestoj godini djetetov smisao za humor počinje nalikovati odraslom. Djeca su spontana, iskrena i kompetentna bića koja ne biraju situacije u kojima će se poslužiti svojim humorom. Smisao za humor kod djece se može definirati i kao osobina i kao stil duhovitog ponašanja. Djeca s izraženim smislom za humor stvaraju svoje šale, duhovite priče, nasmijavaju druge, smiju se različitim smiješnim događajima, crtaju smiješne likove, stvari, uglazbljuju smiješne stihove. Slušajući djetetov smisao za humor identificira se njegovo razmišljanje, interesi i svijet koji ga okružuje. Veći smisao za humor i veća sklonost češćem smijanju značajno su pozitivno povezani s većom kvalitetom života i subjektivnom dobrobiti pojedinca. Stoga je važno i zdravo često se smijati, u čemu se djeca i odrasli značajno razlikuju. Naime, današnji suvremeni svijet postao je mjesto ozbiljnosti i ukočenosti za odrasle, ali ne i za djecu, koja se dnevno smiju više od 300 puta, a odrasli manje od 20 puta (Martin, 2013.).

Razvoj dječjeg humora

Poticanje i razvijanje smisla za humor kod djece potrebno je njegovati već u najranijoj dobi kako bi djeca mogla razvijati zaigran, duhovit i spontan stav prema životu. Kako bi se to postiglo, odrasle osobe trebale bi biti otvorene prema djeci, smijati se njihovim šalama, biti raspoložene za igru, za veselu atmosferu koja zahtijeva otvorenog, vedrog i društvenog odgajatelja u vrtićkom okruženju te otvorenog, vedrog i društvenog roditelja u obiteljskom okruženju. Također, poznato je da humor olakšava ovladavanja različitim vještinama i učenje različitih sadržaja (Lyon, 2006.).

Poticanje i razvijanje smisla za humor

Dijete uvijek može odraslog naučiti trima stvarima: da bude veseo bez razloga, da bude uvijek nečim zabavljen i da se zna svom snagom zauzeti za ono što želi.

Predlažemo nekoliko strategija za razvijanje smisla za humor kod djece:

- Koristite zagonetke u kojima će djeca moći kritički razmišljati, raspravljati s vršnjacima te razvijati svoje teorije i spoznaje.
- Organizirajte aktivnost 'Šaljivo jutro'. Djeca zajedno s odgajateljem sjede u krugu odgojno-obrazovne skupine i dijele svoje šale s drugima. Takva aktivnost može potaknuti povučeniju djecu na izražavanje svojeg humora, a također se potiče njihova kreativnost, izmišljanje šaljivih šala, priča, stihova, dramskih scena.
- Prakticirajte aktivnost 'Zajedno se smijemo'. Odgajatelj započinje igru na način da upita djecu što je za njih smijeh, kako se smiju, koja im je bila najsmiješnija situacija, kako se osjećaju kad se smiju. Na kraju aktivnosti zajedno s djecom možete poslušati kako se različito smiju. Djeci treba približiti činjenicu da se ljudi razlikuju po smijehu, da smo svi različiti, te da je svatko poseban na svoj način.
- Pjevajte pjesmu 'Veselo, veselo dječice'. Otpjevajte stihove i popratite ih pokretima. 'Veselo, veselo dječice u vrtić svoj, igrajte se, smiješite se u danu tom, uzmite lutke, aute, osmijeh svoj i poklonite ga svijetu svom.'
- Pričajte priču 'Vrtić smijanja'. Odgajatelj priča djeci priču koja će ih navesti na smijeh, na maštanje, razmišljanje i stvaranje šala i umjetničkih uradaka. 'Otvorio se vrtić smijanja. U njega se mogu upisati sva djeca koja žele naučiti kako se još bolje smijati. Ovdje se uči kako je smijeh najbolji lijek, uči se kako se smijati na različite načine i u kojim situacijama. Kad se smijemo iz srca, smiju nam se obrve, kosa, oči, trepavice, obrazi, pluća i trbušni mišići. Ovaj vrtić se preporučuje svoj djeci koja žele naučiti se smijati iz srca, da im se smije cijelo tijelo, počevši od stopala pa do glave' (preuzeto i modificirano prema Matijević, 1994.). Nakon završetka priče, odgajateljica upita djecu tko bi sve upisao vrtić smijanja i zašto, što bi oni radili u tom vrtiću, kako se osjećaju djeca upisana u vrtić smijanja i postoji li dijete koje u tom vrtiću plače.

kod djece uvelike ovisi o tome u kojoj mjeri je smisao za humor prisutan i razvijen kod odgajatelja. Svako se dijete voli šaliti, gledati smiješne događaje i igrokaze, slušati smiješne priče jer se dijete u takvom okruženju osjeća sigurno, zadovoljno i kompetentno. U takvom okruženju kod djeteta vladaju pozitivni osjećaji koji izazivaju ugodu, dobro raspoloženje i sreću. Na odgajatelju je da stvori takvo okruženje na način da bude uzor duhovitosti, da prihvaća dječji humor, da kreira okruženje bogato humorom. Četiri uloge odgajatelja koje su potrebne za poticanje djetetovog smisla za humor su: *odgajatelj kao uzor duhovitosti, odga-*

jatelj koji prihvaća dječji humor, odgajatelj koji uči djecu da su i odrasli i djeca duhoviti i odgajatelj kao kreator okruženja bogatog humorom. Odgajatelj kao uzor duhovitosti izmišlja smiješne priče, dočekuje i prati djecu s osmijehom na licu. Npr. dječaci su se posvađali oko igračke, a odgajatelj rješava situaciju na način da ispriča jednu smiješnu priču o dječacima koji su se htjeli igrati istom igračkom. U priči koristi smiješna imena dječaka i smiješne situacije: 'Dječak Đuro i dječak Pero su se htjeli u isto vrijeme igrati istim automobilom Šiljom. Đuro je vukao za jedan kotač, a Pero za drugi kotač. Automobilu Šilji se to nije svidjelo i odlučio im je po-

Važno je i zdravo često se smijati, u čemu se djeca i odrasli značajno razlikuju

Osmijeh na odgajateljvom licu omogućuje to isto na dječjim licima

Primjer 1

- Dječak A.: 'Barbara, koliko ti možeš pričati, ah'...
- Na navedenu dječakovu šalu odgajatelj bi trebao reagirati kako se djevojčica ne bi osjećala povrijeđeno. Reagira na način da objasni dječaku kako je djevojčica imala veliku želju i potrebu da svoju priču podjeli s nama, sa svojim prijateljima.

Primjer 2

- Dijete govori odgajateljici kako mu je mama imala temperaturu te kako se bojao da će mu tata kuhati ručak.
- Slušajući djetetove šale mogu se doznati različite obiteljske situacije, obiteljske funkcije.

bjeći. Skrivajući se iza stolca, rekao im je da se dogovore tko će se prvi igrati njime jer da njega boli cijelo tijelo od njihovog natezanja. Dječaci se nikako nisu mogli dogovoriti, te im je Šiljo dao odličnu ideju. Možete uzeti moga brata blizanca Pilju i onda ćemo se svi zajedno igrati. Dječaci su s oduševljenjem prihvatili ideju. Odgajatelj koji prihvaća dječji humor, ohrabruje djetetove šale, pohvaljuje humor djeteta i uključuje se, npr.: na odgajateljičin komentar: 'Lijepo ti stoji nova frizura', dječak je rekao: 'Tko mi je kriv kad sam tako sladak.' Kako bi podržala djetetovu šalu, odgajateljica se nadovezuje na duhovitu opasku djeteta. Upita ga: 'Budući da si sladak, može li se tebe i jesti?!' Odgajatelj koji uči djecu da su i odrasli i djeca duhoviti

zna osmisliti aktivnost koja će poticati djecu da iznose svoje šale. Aktivnost 'šaljivi vrtić' može se provoditi na razini cijeloga vrtića. Svako dijete iznosi svoju šalu, priču koju je osmislilo. Na taj način djecu se uči i potiče da je humor pozitivan i prihvatljiv u društvu. Odgajatelj kao kreator okruženja bogatoga humorom zajedno s djecom izradit će plakate o humoru, bilježiti djetetove izreke o humoru, kako ljudi reagiraju na humor, kako se tada osjećaju, te nuditi materijale koji potiču djecu na kreiranje i izmišljanje smiješnih konstrukcija.

Razvijanje smisla za humor

Razvijanje smisla za humor zahtijeva kompetentnog odgajatelja u tom području – odgajatelja koji će osmisliti vlastite strategije. Kvaliteta njegovih strategija uvelike ovisi o osmišljenim aktivnostima, o interesima, potrebama i sposobnostima djece. Zillmann i suradnici (1980.) su pokazali da pomoću humora djeca najbolje uče – u humorom obojanom okruženju prisutan je značajno manji pad pažnje, te djeca pokazuju zavidnu razinu usvojenih znanja. Zabavljajući se, djeca upijaju najviše informacija i usvajaju najviše znanja.

I za kraj...

Smisao za humor nema značajnu genetsku osnovu (Martin, 2007.), te se stoga može snažno poticati, razvijati i biti pod snažnim utjecajem okoline. Dakle, smisao za humor kod djece

uvelike ovisi o smislu za humor kojeg imaju njihovi odgajatelji i roditelji, jer su oni prvi modeli koje djeca oponašaju i teže da budu kao oni. Osmijeh na odgajateljvom licu omogućuje to isto na dječjim licima. Duhovitost, odnosno smisao za humor, odgajatelju pruža mogućnost poticanja i razvijanja smisla za humor kod djece. Dobro razvijen smisao za humor omogućuje djetetu sretnije djetinjstvo. Djetinjstvo prožeto smijehom i veseljem predstavljat će djetetu lijepo razdoblje u kojem će stvoriti optimističnu sliku o sebi i o svijetu u kojem živi. Stoga je od iznimne važnosti da odgajatelj prepozna značaj humora u svojem radu i da je upoznat s njegovim pozitivnim učincima kako na osobnoj razini, tako i na profesionalnoj, te da ga kontinuirano razvija u okviru vlastite osobnosti.

Literatura:

1. Lyon, C. (2006.): *Humor and the young child*. Televizion, 19, 4-9.
2. Martin, R. A. (2007.): *The Psychology of Humor: An Integrative Approach*. Elsevier Inc., USA.
3. Martin, R. A. (2013.): *Do Children Laugh Much More Often than Adults Do?* AATH. <http://www.aath.org/do-children-laugh-much-more-often-than-adults-do>
4. Matijević, M. (1994.): *Humor u nastavi*. Zagreb: Una-MTV.
5. McGhee, P. E. (1979.): *Humor: Its origin and development*. San Francisco, CA: W. H. Freeman.
6. Ruch, W. (1998.): *The sense of humor: Explorations of a personality characteristic*. Berlin, Germany: Mouton de Gruyter.
7. Zillman, D., Hezel, R. T. i Medoff, N. J. (1980.): *The Effect of Affective States on Selective Exposure to Televised Entertainment Fare*. *Journal of Applied Social Psychology*, 10, 323-339.